IDEJE VISSZASZEREZNI GRAMSCIT!

SZABADÍTSUK MEG A BALOLDALTÓL*

DIEGO FUSARO

Legfőbb ideje, hogy visszahódítsuk Antonio Gramscit! Hogy kiszabadítsuk azon liberális-libertárius baloldal halálos szorításából, amely pontosan azt testesíti meg, ami ellen Gramsci egész életében küzdött. Ma a baloldal a globalista erők szövetségének dicsőítésével foglalkozó kulturális erő, semmi más. Gramscival úgy fogalmazhatnánk, hogy ezen erőszövetség felépítményét alkotja. Tartás nélküli globalizmus, vízfej-európaiság, szolgalelkű atlantizmus, privatizáló piacpártiság – ezek az „értékek" szabják meg a baloldal politikai irányválasztását, miután a Tőke elleni harcról átért a Tőkéért vívott harcra; az imperializmus elleni harcról az amerikai imperializmusért vívott harcra; az alávetettekért vívott harcról az alávetettek, vagyis a globalizáció veszteseinek táborát alkotó néptömegek elleni harcra.

Manapság egyfelől ott az érző, de nem mindig értő s nem mindig tudó *nép*. Másfelől ott a tudó, de nem mindig értő és érző *értelmiség*. Következésképp szükség van egy kapocsra a kettő között, hogy az érzés, a tudás és a megértés között értelmi-érzelmi összeköttetés jöjjön léte, nehogy az értelmiség elitista módon, afféle kaszt vagy papság módjára (amint Gramsci fogalmazott a *Börtönfüzetek*ben) elkülönüljön, a nép pedig kirekesztetten a passzív, tudatlan tömeg szerepére kárhoztassék. Ebből fakad egy népi-nemzeti irodalom, és az olyan értelmiségiek iránti igény, „akiket a népi és nemzeti tömeghez fűződő szerves kapcsolat érzése tölt el" (*Börtönfüzetek*), és akik cselekvőleg törekszenek rá, hogy ezt a tömeget intellektuálisan és morálisan átformálják s ennek révén felemeljék. A turbókapitalista isten támogatásában jeleskedő pártok és értelmiségiek, valamint a hegemón történelmi tömb[1] ellenfeleként olyan pártot és értelmiségi réteget kell létrehozni, amely az alávetett népet, vagyis a globalizáció veszteseinek népi-nemzeti tömegét képviseli. Ez utóbbinak ugyanis mindmáig nincs sem politikai képviselete, sem tájékozódási támpontot nyújtó értelmisége, sem pedig saját szerves világszemlélete.

Következésképp búcsút kell vennünk a kapitalista történelmi tömb „szerves értelmiségétől", ettől a papi kaszttól, amelytől immár mi sem áll távolabb,

Antonio Gramsci művei magyarul

Marxizmus – kultúra – művészet. Válogatott írások (ford. Fogarasi Miklós és mások) Kossuth, 1965.

Filozófiai írások (ford. Rozsnyai Ervin) Kossuth, 1970.

Levelek a börtönből (ford. Gábor György–Zsámboki Zoltán) Kossuth, 1974.

Az új fejedelem. Jegyzetek Machiavellihez [1929–34] (ford. Betlen János) Magyar Helikon, 1977.

Politikai írások (1916–1926) (ford. Farkas Mária és mások) Kossuth, 1985.

* A szöveg a szerző *Il Fatto Quotidianon* vezetett blogján 2018. július 4-én megjelent bejegyzés (<https://www.ilfattoquotidiano.it/2018/07/04/e-giunto-il-momento-di-riappropriarsi-di-antonio-gramsci-liberiamolo-dalla-sinistra/4468207/>) jelentősen bővített és szerkesztett változata. Vö. a szerző könyvével: Diego Fusaro: *Antonio Gramsci. La passione di essere nel mondo*. Feltrinelli, Roma, 2015. *(A Szerk.)*

1 Antonio Gramsci munkásságának két legfontosabb kifejezése a „hegemónia" és a „történelmi blokk" – előbbi a politikai hatalmat fenntartó kulturális konszenzust, utóbbi ennek széles társadalmi bázison nyugvó megteremtőjét jelenti. *(A Szerk.)*

Ellenhegemónia – Iskolások egy Antonio Gramscit ábrázoló falfestmény előtt, Orgosolo (Szardínia), 1975
(Pinterest)

mint hogy felismerje és tisztelje, mire van szüksége a népnek; és azon kell munkálkodunk, „hogy létrejöjjön egy új értelmiségi réteg” (*Börtönfüzetek*), amelyet érzelmi kötelékek fűznek a tömegekhez, amelyet egyértelmű népi-nemzeti elkötelezettség fűt, és amely ennek révén megszervezi a forradalomhoz szükséges alanyiságot, valamint politikai és kulturális öntudatot, illetve összeköttetést teremt a politikai erő és a nép, az „új fejedelem” és az alávetettek között.[2] A *Börtönfüzetek* szavaival szólva egy új kultúra létrehozása lényegénél fogva az új világszemlélet társadalmasításában áll, és az a hivatása, hogy az új világszemléletben egyesülő, következésképp egységesen gondolkodni és az egységes tudatnak megfelelően cselekedni képes tömeg „életerőtől duzzadó cselekvéssorozatának alapjául szolgáljon”. A *Börtönfüzetek*et idézve:

> **Gramsci a populizmus filozófusának tekinthető**

Antonio Gramsci (1891–1937)

> Az új kultúra létrehozása nem merül ki abban, hogy egyenként „eredeti” felfedezéseket teszünk, hanem azt is magában foglalja, sőt legfőképpen azt, hogy a már felfedezett igazságokat kritikai szellemben terjesztjük, hogy úgy mondjam, társadalmasítjuk s ily módon lehetővé tesszük, hogy erőtől duzzadó cselekvés alapjául szolgáljanak, ezzel pedig az összehangolás, valamint a szellemi és az erkölcsi rend alkotórészévé váljanak.

A *Börtönfüzetek*ben ráadásul Gramsci kifejezetten dicsőítette a ma „populizmusnak” bélyegzett magatartást:

> Az értelmiségi nagyot hibázik akkor, amikor azt képzeli, hogy van tudás megértés nélkül, kivált pedig (nem csupán a puszta tudás, hanem a tudás tárgya iránti) érzelem és szenvedély nélkül, vagyis hogy az értelmiségi értelmiségi maradhat, ha megkülönbözteti magát a néptől-nemzettől és elválik tőle. Másszóval nem érzi át a nép elemi szenvedélyét, nem érti meg, tehát nem is magyarázza meg és nem igazolja azt, aminek az volna a módja, hogy összefüggésbe hozza egy […] magasabbrendű, tudományosan és következetesen kidolgozott világszemlélettel, magával a „tudással”. E szenvedély nélkül, az értelmiség és a nép-nemzet érzelmi összekapcsolódása nélkül nincs történelemformáló politika. Ha hiányzik ez a kapcsolat, akkor az értelmiségi és a nép-nemzet viszonya tisztán bürokratikus, formális marad, vagy azzá válik s az értelmiség kaszttá vagy papi renddé merevedik.

Jó, ha tudjuk, hogy Gramscinak volt egy másodlagos, politikai-elméleti szándéka is a *Börtönfüzetek*kel: mozgósító ideológiává akarta átalakítani a „gyakorlat filozófiáját”. Mai szemmel ezért Gramsci minden joggal a populizmus filozófusának tekinthető, és semmiképpen nem a globális fináncelit és az azt képviselő baloldali kulturális elit ideológusa. ■

(Fordította: Betlen János)

2 Gramsci „szerves értelmiség” alatt a nép érdekében gondolkodó, abból származó réteget érti, amelynek feladata a „kulturális hegemónia” létrehozása; az általa használt „új fejedelem” pedig annak az eljárásnak és erőnek a metaforája, amelynek segítségével ez kialakul. *(A Szerk.)*